

מעובדנו". החרטה של פרעה ועבדיו הגיעה כאן לפני שאלוהים חיזק את ליבו. חיזוק ליבו של פרעה שבא לאחר מכן נועד לגרום לו לצאת לרדוף אחרי בני ישראל. אבל החרטה עצמה היתה של פרעה ועבדיו לבדם. סביר לאור זאת להניח שבשאר המכות היה מתנהג פרעה באותה הדרך. גם אם זה היה לוקח זמן מה, בסופו של דבר הוא היה מתחרט על הסכמתו לשחררם.

עובדה זו היא לא פחות ממפליאה: כיצד לא פעלו המכות את פעולתן? כיצד לא נכנע פרעה לכוחו של אלוהים גם כאשר מחיר הדבר היה קריסתה של מצרים?

דומני שניתן ללמוד מכאן מסר עקרוני וחשוב לחיינו: כוח ואלים יכולים אולי לשנות את הטבע אבל לא את בני האדם. כוח יכול לכופף את הגוף אבל לא את הרוח. אדרבה, הפעלת כוח קיצונית, שתרסק את הגוף, תגרום לרוח דווקא להתעצם. רגשי הנקמה והכעס יתגברו ובהזדמנות הראשונה שיוכל, האדם ייתן להם ביטוי מעשי.

ייתכן שזהו הרקע להתנהגות הבלתי רציונלית של פרעה. אנו חושבים שככל שמתגברות המכות כן צריך לגדול הרצון שלו לשחרר את ישראל. אבל האמת הפוכה מכך. ככל שלחצו אותו יותר ככה פחת הרצון שלו לוותר. ככל שאלוהים עינה אותו, כן גדלה רוח ההתנגדות שלו. זהו הרקע להקשיית הלב שלו. כוח אולי שבר אותו מבחינה גופנית, אבל לא רוחנית. אפילו לאחר מכת בכורות הוא המשיך בדרכו הסוררת.

בדומה לכוח כך גם הנס. פעולה ניסית, כמו הפעלת כוח, היא לרוב אירוע קצר וחד. היא עושה רושם חזק אבל זהו רושם רגעי. הנס הופך לרגע את המציאות אבל הוא לא באמת משנה אותה. לכן לאחר שהוא נגמר, לא רק

המכות שלא עבדו

עשר המכות שהביא אלוהים על מצרים היו מופע מרשים של כוח. יאור שהופך לדם, חול שהופך לכינים, יום שהופך לחושך, מחלות וחיות מסוגים שונים שמציפות את מצרים, וכמובן הריגת כל הבכורות – כל אלה הפגינו ללא כל ספק את שליטתו של אלוהים על הטבע ועל חיי המצרים. אפילו החרטומים המצריים נאלצו להודות כבר במכה השלישית ש"אצבע אלוהים היא".

לאור כל זאת מפתיע לגלות שמכה אחרי מכה פרעה לא נכנע. הוא ברגע אחד נשבר ומסכים לדרישות משה אך מיד לאחר מכן חוזר לסורו וממשיך לשעבד את בני ישראל. בתחילה הוא מקשה את ליבו. בחמש המכות האחרונות כבר אלוהים הוא זה שמקשה את ליבו. אבל מספיק לראות את התנהגותו לאחר שהוא משחרר את בני ישראל, לאחר מכת בכורות, כדי להבין שפרעה הוא מתחרט סדרתי, כך שבין כה וכה הוא היה חוזר בו לאחר כל מכה מהסכמתו לשחרר את ישראל.

הנה, כך אנו קוראים בתחילת פרשת 'בשלח' לאחר שחרור ישראל ממצרים: "ויהפך לבב פרעה ועבדיו... ויאמרו מה זאת עשינו כי שילחנו את ישראל

המציאות חוזרת לקדמותה אלא גם האדם. הסדר וההרגל יותר חזקים מכל ריגוש, התפעלות או כוח שמופגן באופן חד-פעמי. מסיבה זו לא הועילו כל ניסי יציאת מצרים לחינוכו של עם ישראל, ששב פעם אחר פעם לסורו. כמו פרעה שחזק את ליבו, כך העם הקשה את עורפו.

הדרך לשינוי מציאות, ובמיוחד לשינוי האדם, עוברת לפיכך לא בכוח או בנס כי אם בחינוך. לימוד, הדרכה או שינון שנעשים במנות קטנות יום אחר יום, באופן כמעט סזיפי, הם שמחוללים באמת שינוי. הם שמטים את לב האדם ומשנים אותו. כוחו של החינוך אולי פחות עושה רושם מנס או מכוח, אבל לאורך זמן הוא מתגלה ככלי החזק ביותר.

זו תהיה הדרך של התורה לאחר כל ניסי מצרים. כנגד עשר המכות יינתנו לבני ישראל עשרת דברות. מה שלא עשו המכות בלב המצרים, יעשו עשרת הדברות – על ידי שינון, חינוך ולימוד - בליבם של ישראל.

מאז נדע ונפנים ונאמץ זאת כדרכנו היהודית. כוחנו טמון בחינוכנו. שמירת המסורת, העברת הלפיד לדור הבא, חינוך למוסר וערכים - זה הכוח האמיתי שמבטיח את קיומנו. זהו הכוח שבאמצעותו נוכל באמת לשנות את העולם, לא לרגע כי אם לתמיד.

[הקלד ציטוט מהמסמך או סיכום של נקודה מעניינת. באפשרותך למקם את תיבת הטקסט בכל מקום במסמך. השתמש בכרטיסיה 'כלי ציור' כדי לשנות את עיצוב תיבת הטקסט 'ציטוט'.]

[הקלד ציטוט מהמסמך או סיכום של נקודה מעניינת. באפשרותך למקם את תיבת הטקסט בכל מקום במסמך. השתמש בכרטיסיה 'כלי ציור' כדי לשנות את עיצוב תיבת הטקסט 'ציטוט'.]